

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В ЕКОНОМІЦІ

Пікус А.А. гр. Б-38ск

Науковий керівник – канд. екон. наук, проф. **О.В. Топоркова**
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Аналіз бухгалтерської категорії «дебіторська заборгованість» спрямований на формування теоретичних положень, які можуть бути використані бухгалтерською наукою в практичній площині керування фінансовою діяльністю суб'єктів господарювання.

Майже всі теоретики, з бухгалтерської точки зору, вбачають у розрахунках взаємну величину боргів. Проте дебіторська заборгованість є різностороннім явищем, яке не можна оцінювати однозначно. Для більш повного розкриття економічної сутності дебіторської заборгованості необхідно дослідити різні думки науковців, які займаються її дослідженням.

Розглядаючи історію становлення поняття «дебіторська заборгованість», необхідно зазначити, що спочатку слово «дебітор» ототожнювалось не лише з особою, товаром, грошима, рахунком. Як зазначає Я.В. Соколов у навчальному посібнику «Бухгалтерський учет: от истоков до наших дней», на думку Дж. Луццато, «подвійний аспект кожної операції став можливим тому, що як дебітори і кредитори почали фігурувати не лише особи, а й предмети». Водночас, слід наголосити, що значних змін у трактуванні поняття «дебіторська заборгованість» протягом тривалого часу не відбулося.

Сучасне трактування поняття «дебіторська заборгованість» з'явилося ще у VII ст. н.е. Особливо важливим і суттєвим є внесок Е. Дегранжа і Дж. Дзаппи, котрі почали розглядати дебіторську заборгованість як один із показників, що характеризує фінансовий стан підприємства. Відомо, що фінансовий стан підприємства – це показник його фінансової конкурентоспроможності, тобто кредитоспроможності, платоспроможності, виконання зобов'язань перед державою та іншими підприємствами.

За довгий період свого розвитку визначення понять «дебітор» і, відповідно, «дебіторська заборгованість» суттєвих змін не зазнали, але з розвитком бухгалтерського обліку і фінансів ці поняття все-таки удосконалювалися.

Проведений нами аналіз визначень сутності поняття «дебіторська заборгованість» у спеціальній економічній літературі свідчить про відсутність єдиного його розуміння авторами. Різні

підходи науковців до визначення сутності дебіторської заборгованості дають змогу виділити шість груп.

Перша група авторів – автори-розробники Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» – відносить тільки грошові кошти до оплати. На наш погляд, таке визначення неповне, оскільки дебітори можуть заборгувати підприємству не тільки кошти, а й інші активи.

Друга група визначає дебіторську заборгованість як борги. Вважаю такий підхід виправданим, бо слово «дебітор» походить від слова «дебет» (борг). Тобто зміст зобов'язання становлять правила, вимоги кредитора і обов'язки боржника – дії або утримання від дій. Поняття боргу характеризує тільки дії.

Третя група розуміє дебіторську заборгованість як вимоги щодо оплати, тобто боргові вимоги які є еквівалентом боргу тієї особи, на яку покладається виконання обов'язку. Як і борги, боргові вимоги. Їх розглядають з точки зору терміну їх виконання. Боргова вимога є правом кредитора вимагати виконання зобов'язань у натуральному або грошовому виразі.

Четверта група під дебіторською заборгованістю має на увазі права на повернення боргу.

До п'ятої групи слід віднести визначення дебіторської заборгованості як кошти у розрахунках.

І, нарешті, шоста група визначає дебіторську заборгованість як вкладення в обігові кошти.

Отже оцінка визначень різними авторами дебіторської заборгованості свідчить про найобґрунтованішу точку зору тієї групи авторів, котрі характеризують дебіторську заборгованість як борги. Борги – це зобов'язання особи перед іншою щодо передачі майна чи сплати певної суми коштів. Таким чином, дебіторська заборгованість – сума боргів юридичних і фізичних осіб підприємству. Дебіторська заборгованість є наслідком господарських операцій, що мали місце в минулому, але підлягають погашенню в майбутньому, оскільки по суті незавершеною залишається така угода. Однак, як нам здається, зрозумілішим було б таке визначення: «дебіторська заборгованість – це матеріальні ресурси, не оплачені контрагентами, або готівка, що вилучена у підприємства».